

Sari Aatela

KASVATUSKUMPPANUUS PERIAATTEIDEN ILMENEMINEN PÄIVÄHOIDON ARKITYÖSSÄ

**–alle 3-vuotiaiden lasten parissa työskentelevien
henkilökunnan ajatuksia omahoitajuudesta ja
kasvatuskumppanuudesta**

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Lokakuu 2021

TIIVISTELMÄ

Sari Aatela: Kasvatuskumppanuus periaatteiden ilmeneminen päivähoiton arkityössä. Alle 3-vuotiaiden lasten parissa työskentelevien henkilökunnan ajatuksia omahoitajuudesta ja kasvatuskumppanuudesta.

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma lokakuu 2021

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää miten alle 3-vuotiaiden ryhmässä olevat varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokevat omahoitajuuden kasvatuskumppanuuden neljän periaatteen näkökulmasta. Lisäksi tutkittiin, miten kasvatuskumppanuuden periaatteet näkyvät lapsen aloittaessa päivähoiton. Tarkoituksena oli saada selville konkreettisia asioita, miten kasvatuskumppanuus näkyy päivähoiton arjessa. Tutkimusaineisto koostui teemahaastattelun kautta saaduista nauhoituksista, jotka litteroitiin kasvatuskumppanuuden neljän periaatteen mukaan.

Tutkielman aihetta lähestytään aluksi kontekstuaalisen mallin kautta, jossa lapsi nähdään oman elämänsä aktiivisena toimijana. Lapsi nähdään osana kokonaisuutta, joka lähtee liikkeelle lapsen lähipiiristä ja laajenee lapsen kasvaessa eri toimintaympäristöihin. Olen nostanut kontekstuaalisen mallin osaksi tutkielmaani koska kasvattajan tulee tiedostaa, että lapsi on myös osa laajempaa kulttuurista ja sosiaalista todellisuutta.

Kasvatuskumppanuus pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja sen lähtökohtana on vuorovaikutuksellisuus. Omahoitajuus on osa kasvatuskumppanuutta ja sen ajatukset pohjautuvat vahvasti kiintymyssuhdeteoriaan. Teoriaosassa käsitellään kiintymyssuhdeteoriaa pääasiassa päivähoiton näkökulmasta.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että kasvatuskumppanuus käytäntöjen toteuttaminen on vakiintunut päivähoiton arkeen ja se koettiin tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Kasvatuskumppanuuden tärkeimmiksi periaatteiksi nousivat luottamus ja avoimuus. Lapsen päivähoiton aloituksessa korostettiin pitkää tutustumisaikaa. Kotikäyntejä pidettiin eräänlaisena siltana omahoitajuussuhteen rakentamisen kannalta. Päivittäiset kohtaamiset olivat merkittäviä ja syvensivät perheen ja päivähoiton välistä kumppanuutta.

Avainsanat: varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, kiintymyssuhteet päivähoitossa

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KONTEKSTUAALISEN KASVUNMALLI.....	2
3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	4
3.1 KASVATUSKUMPPANUUDEN PERIAATEET.....	6
3.1.2 Dialogi eli tasavertainen vuoropuhelu.....	7
3.1.3 Kuuleminen.....	8
3.1.4 Kunnioitus	8
3.1.5 Luottamus	9
4 KIINTYMYSSUHDE JA VARHAINEN VUOROVAIKUTUS.....	9
5 KIINTYMYSSUHTEET PÄIVÄHOIDOSSA	12
5.1 Turvallinen kiintymyssuhde.....	14
5.2 Välttelevä kiintymyssuhde.....	14
5.3 Ristiriitainen kiintymyssuhde	15
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	16
6.1 Laadullinen tutkimus.....	16
6.2 Teemahaastattelu ja aineiston keruu	17
6.3 Aineiston analyysi ja tulkinta	18
7 TUTKIMUSTTULOKSET.....	21
7.1 Dialogi.....	22
7.2 Kuuleminen.....	25
7.3 Kunnioitus.....	26
7.4 Luottamus.....	27
8 POHDINTA.....	29
LÄHTEET.....	32
LIITTEET.....	35

1. JOHDANTO

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden muuttuminen 2000-luvun alussa oli iso askel suomalaisessa päivähoiton muutosprosessissa. Sen tavoitteena oli varhaiskasvatuksen kehittäminen aikuisjohtoisuudesta lapsilähtöisempään suuntaan yhdenvertaisesti koko maassa (Kanninen & Sigrids 2012, 17).

Tässä tutkimuksessa tuon esille ekologisen teoriaan pohjautuvan kontekstuaalisen kasvun mallin, joka antaa perustan yhteistoimintaan perustuvalla kasvatustoiteella. Siinä lapsi nähdään aktiivisena osallistujana toimintaympäristössään ja ympäristö lapsen ympärillä vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapseen. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 8.)

Ammattitaitoinen henkilöstö on varhaiskasvatuksessa keskeinen voimavara.

Vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus luo kasvatusyhteisöön laatua.

Myönteiset oppimisasenteen perusta ovat turvalliset ihmissuhteet.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

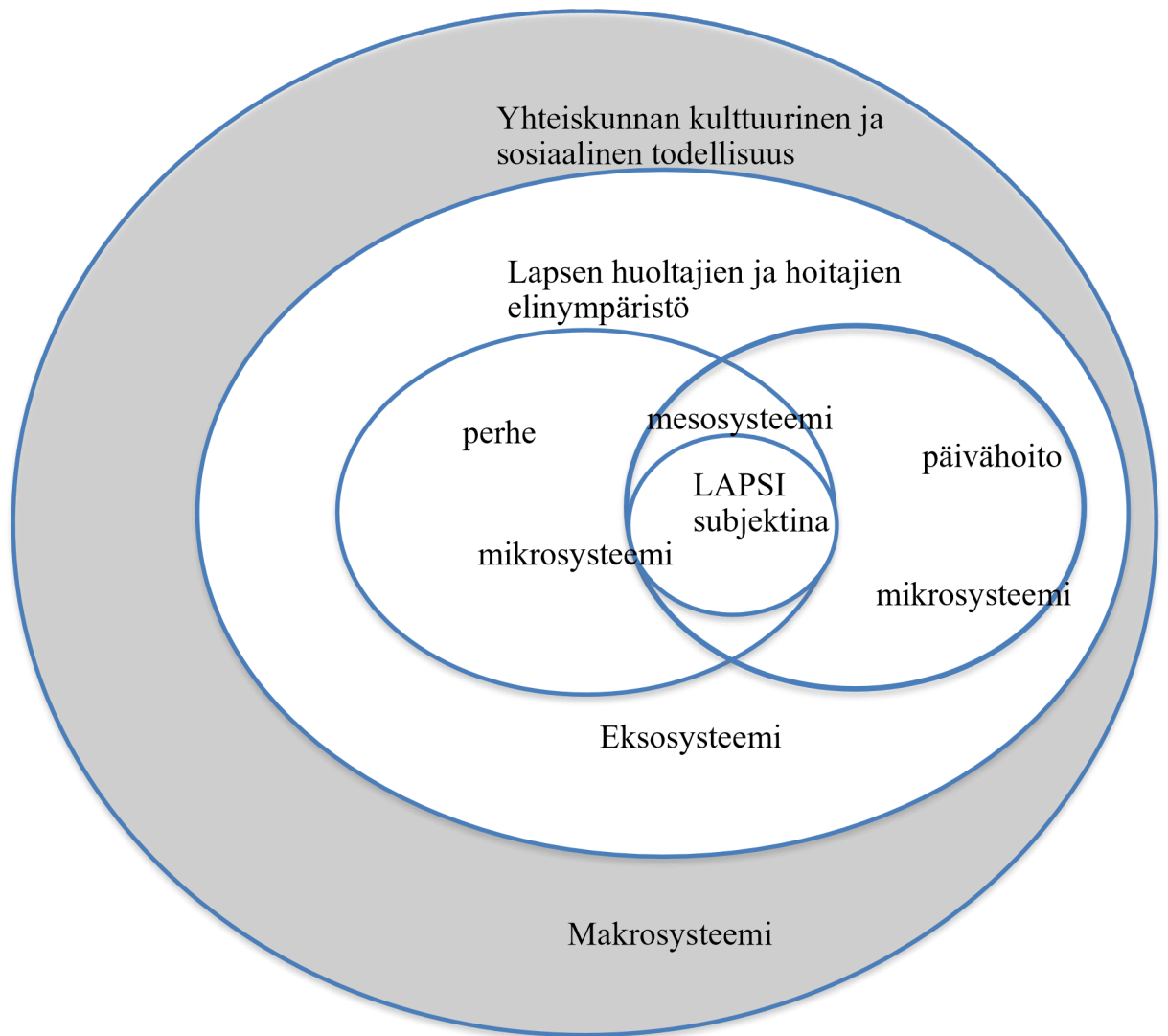
Kasvatuskumppanuus pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja sen lähtökohtana on vuorovaikutuksellisuus. Omahoitajuus on osa kasvatuskumppanuutta ja sen ajatukset pohjautuvat vahvasti kiintymyssuhdeteoriaan. Pieni lapsi tarvitsee kiintopisteen, välittävän ja huolehtivan aikuisen, voidakseen tutkia ympäristöä. Tämä kiintopiste päivähoitossa on omahoitaja, joka on lapsen kiintymyssuhdejärjestelmä. (Munter 2001, 42—43.)

Tutkielmani teoreettinen näkökulma perustuukin kiintymyssuhdeteoriaan. Avaan teoriaa yleisellä tasolla mutta myös päivähoiton näkökulmasta. Kiintymyssuhdeteoria pitää sisällään ensisijaisen hoitajan ja lapsen välisen suhteen kehittymisen ja ajatuksen siitä, millä tavoin tämä ensimmäisen ihmissuhde vaikuttaa lapsen myöhempään kehitykseen. Ensimmäinen kiintymyssuhde ja sen vaikutus ulottuu lapsen kaikkeen kehitykseen sekä emotionaaliseen, kielelliseen että sosiaaliseen kehitykseen. (Keltikangas- Järvinen 2004, 183.)

Työssäni tarkastelen aihetta varhaiskasvatuksen näkökulmasta ja haluan selvittää alle 3-vuotiaiden parissa työskentelevien varhaiskasvattajien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja sen toteutumisesta arjessa. Tutkimus on laadullinen tutkimus ja tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Aineisto analysoitiin teemoittelun avulla.

2. KONTEKSTUAALISEN KASVUN MALLI

Bronfenbrennerin (1979; 1989) ekologisen teorian myötä luovuttiin yksilopsykologisen perustan korostamisesta ja alettiin ymmärtämään kasvatusympäristöjen keskinäisen vuorovaikutuksen merkitys lapsen elämässä. Keskeisenä asiana pidetään sitä, että lapsen kasvusta huolehtivat aikuiset kokevat kasvatuksen yhteisenä asiana koska se vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen. Kontekstuaalinen lähestymistapa ottaa lapsen huomioon kokonaisvaltaisesti. Varhaiskasvatuksessa ei siis riitä, että kasvattaja keskittyy pelkästään lapseen vaan on otettava huomioon koko ympäristö ja siihen kuuluu lähipiiri edeten yhteiskunnan arvomaailmoihin. (Hujala ym. 1998, 10–12). Kontekstuaalisen kasvun malli korostaa lapsen roolia ja näkee hänet aktiivisena toimijana aikuisten rinnalla. Toimintaympäristössään lapsi oppii koko ajan olemalla vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 22).

Kuvio 1. Kontekstuaalisen kasvun malli Hujanen, Puroila ym. mukailleen, 1998.

Kontekstuaalisen kasvun mallissa (kuvio 1.) mikrosysteemin kuuluvat lapsen lähiympäristö ja siinä olevien henkilöiden toiminnat ja suhteet. Alkuaikoina pienen lapsen tärkeimmät ihmissuhteet ovat yleensä omat vanhemmat. Kun lapsi kasvaa vuorovaikutussuhteet lisääntyvät ja laajenevat ja mukaan tulevat isovanhemmat, kaverit ja päiväkodin henkilökunta.

Lapsen aloittaessa päiväkodissa hänen kasvuympäristönsä laajenee ja näiden kahden mikrosysteemin välistä suhdetta kutsutaan mesosysteemiksi. Kodin ja päiväkodin välisen vuorovaikutuksen ollessa avointa ja molemmin suuntaista mesosysteemin toimivuus edistyy. (Hujala ym. 2007, 22—23.)

Lapsen toimintaympäristöön vaikuttaa myös ulkopuolinen todellisuus. Kontekstuaalisessa mallissa eksosysteemiin kuuluvat erilaiset instituutiot lapsen kasvuympäristössä, johon hän ei aktiivisesti ota osaa. Eksosysteemi voidaan nähdä voimavarana ja tukena kasvatukselle ja vaikuttaa siten lapsen kehitykseen ja kasvuun välillisesti. Tällaisia lapsen elämään vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien työaikajärjestelyjen joustavuus, terveys- ja sosiaalipalvelujen laatu. Yhteiskunnan ideologiset arvot, asenteet ja lainsäädäntö vaikuttavat lapsen elämään makrosysteemin kautta. Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan ohjaavat asiakirjat vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen välillisesti antaen sen toteuttamiselle raamit. (Hujala ym. 2007, 25–27.)

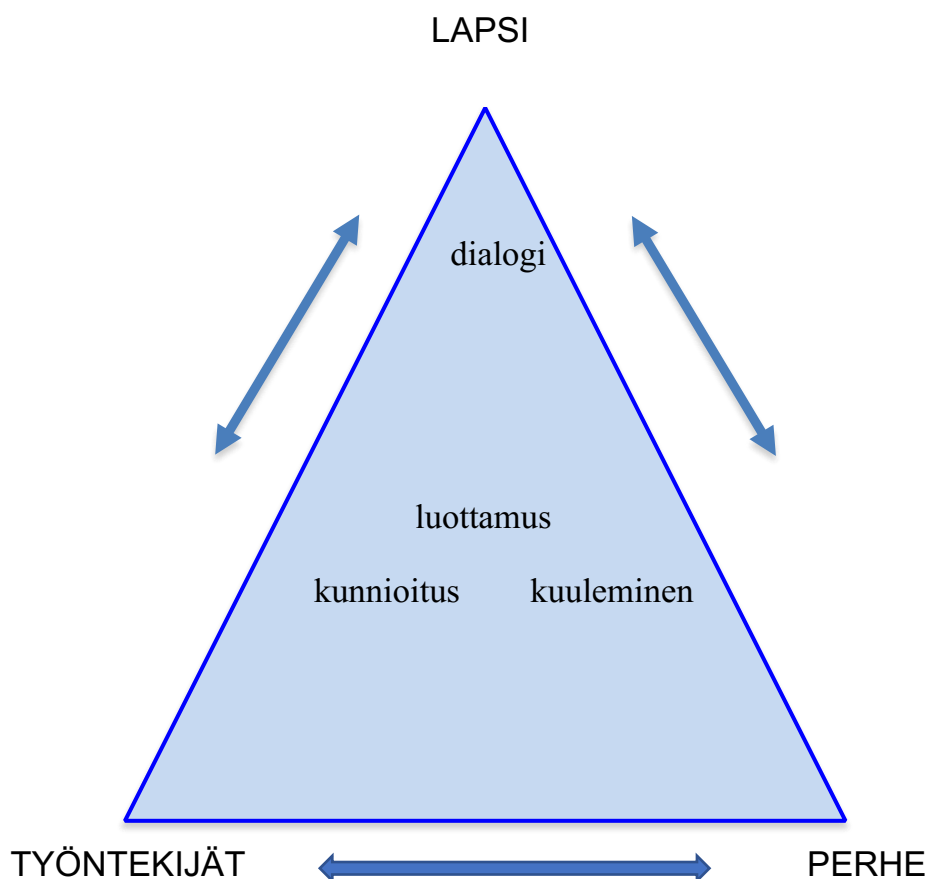
3.KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan perusteisiin on kirjattu kasvatuskumppanuuden käsite, jolla tarkoitetaan perheiden ja päivähoidon välistä kasvatusyhteistyötä. Siinä korostuvat vanhempien arkikäsitteet ja käytännössä omaksutut kasvatuserätyöt. Kasvatuserätyötä yhdistämällä varhaiskasvattajat tukevat omalla ammatillisella tietotaidolla lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen empaattinen, rakentava ja tasavertainen kommunikaatio on toiminnan lähtökohta. Kasvatuserätyydessä yhteistyö vanhempien ja henkilöstön välillä rakentuvat asteittain. Jo lapsen tutustuessa päivähoitoon on alku yhteiselle yhteistyölle ja se syvenee päivittäisissä tulo- ja hakutilanteissa. Kasvatuserätyydessä pidetään erityisen tärkeänä lapsen kokonaisvaltaista kannattelua ja lapsen kokemusten ja tarinoiden kuulemistä. Se on ensiarvoisen tärkeää etenkin silloin kun lapsi aloittaa päivähoidon. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17–20; Davis 2003, 43–45.)

Kasvatuserätyydessä yhteistyö on kodin ja päivähoidon välillä nähdään aina lapsen parhaaksi ja se on tavoitteellista yhteistoimintaa. Toimiva kasvatuserätyyden vaatii molemminpuolista sitoutumista yhteiseen kasvatuserätyyteen. Tavoitteena nähdään vanhemmuuden tukeminen, lapsen kasvuun liittyvien ongelmien varhainen tunnistaminen ja vanhempien välisen vertaisverkostojen syntyminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.) Kasvatuserätyyden on tärkeä osa kasvatuserätyyden. Kasvatuserätyyden

työntekijä ymmärtää esimerkiksi oman vastuunsa lapsen väliaikaisena kasvattajana ja kykenee refleктоimaan omia toimintatapojaan. Kasvatustietoisuuden kautta opitaan ottamaan huomioon vanhempien toiveita ja näkemyksiä kasvatuksesta ja huomioimaan lasten tarpeet paremmin. (Kaskela & Kekkonen 2006 25–27, Davis 2003, 42–44.)

3.1 KASVATUKKUMPPANUUDEN PERIAATTEET

Kuvio 2. Kasvatuskumppanuuden vuorovaikutus malli (Kaskela-Kekkonen, 2006, 32—38).

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat neljä peruseriaa: dialogi eli tasavertainen vuoropuhelu, kuuleminen, kunnioitus ja luottamus (Kaskela & Kekkonen 2006, 33–40).

3.1.2 Dialogi eli tasavertainen keskustelu

Tavoitteena on tehdä päiväkodin arjesta sellainen, että lasten vanhempien näkemykset ja toiveet tulisivat paremmin kuuluiksi. Perheiden kuuleminen on tärkeää, näin myös vanhemmat pääsevät osalliseksi lapsen päiväkotielämään. Päiväkotielämän arjen tekeminen tutuksi lapsen vanhemmille ja myös muille tärkeille aikuisille kuuluu kasvatuskumppanuuden käytäntöihin. Näin myös vanhemmat pääsevät osalliseksi lapsen päiväkotielämään. Kasvatuskumppanuudessa yhtenä tavoitteena onkin saattaa dialogiseen vuorovaikutukseen lapsen eri elinympäristöt ja kasvatuskäytännöt. (Kaskela ym. 2006, 12–14.) Kuuleminen on avain dialogiin. Kuuleva suhde voi synnyttää aitoa vuoropuhelua. Siellä on tilaa kaikkien osapuolten ajatuksille ja mielipiteille. Tasavertainen keskustelu sisältää monia kasvatuskumppanuuden toteutumisen elementtejä. Se on vuoropuhelua, jossa pyritään vastavuoroisen ymmärryksen muodostamiseen ja erilaisten näkökulmien ylläpitämiseen. Dialogin elementit rakentuvat luottamuksesta, kunnioituksesta ja kuulemisesta. Dialogia on helppo lähteä rakentamaan, kun luotetaan toiseen osapuoleen, kunnioitetaan toisen mielipiteitä ja arvoja sekä kuullaan mitä toisella on sanottavana. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38–40.)

Kaskelan ja Kekkonen Stakesin Kasvatuskumppanuus-hankkeen tutkimustuloksissakin (2003–2004) korostettiin sitä, että vuorovaikutus vanhempien kanssa pitäisi olla muutakin kuin yksisuuntaista tiedottamista. Siinä vanhempien mahdollisuus liittyä tai osallistua oli vähäistä. Kasvatuskumppanuuden perusidea on etsiä vanhempia aktiivisia ja osallistuvia viestintätapoja. Vanhempia koskettavia ja arkisia asioita ovat esimerkiksi hassut lausahdukset lasta pukiessa tai lapsen hellyyden osoitukset päiväkotikaverin kaatuessa ja näihin vanhempien on helppo liittyä. (Kaskela & Kekkonen 2005 16–18.)

3.1.3 Kuuleminen

Dialogin tärkeimpiä taitoja ovat kuuleminen ja kuunteleminen. Suhde toiseen ihmiseen luodaan näiden taitojen avulla. Se on toisen kunnioittamista ja se sisältää kysymyksiä, eleitä ja ymmärrystä. Se on eläytyvää kuuntelemista, keskittymistä ja sisältää aina aitoa läsnäoloa. Kuuntelevassa suhteessa luodaan turvallinen ja myönteinen ilmapiiri. Kuuntelijan on uskallettava ja haluttava ottaa vastaan se mitä toinen haluaa sanoa mm. erilaisia tunteita, syyttelyä, erimieleisiä mielipiteitä kuulijan kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32; Davis 2003, 42–44.) Kasvatuskumppanuudessa on erittäin tärkeää, että vanhempi kokee tullessa kuulluksi. Silloin vanhemman on helpompaa esittää toiveita ja odotuksia lapsen päivähoitoon liittyvistä asioissa. Esimerkiksi eronhetket voivat olla hoidon alkuaikoina hankalia sekä lapselle että vanhemmalle (Kaskela & Kekkonen 2006, 33).

3.1.4 Kunnioitus

Lasten vanhempien ja kasvatushenkilöstön keskinäinen kunnioitus luo perustan hyvälle kasvatuskumppanuudelle. Erilaisten perheiden kohtaaminen päivähoitossa on tärkeää ja jokainen ihminen pitäisi kohdata omana itsenään. Kunnioituksen avaimia ovat avoimuus ja toisen arvostaminen ja ymmärtäminen. Kun toimimme ja puhumme rehellisesti, osoitamme samalla kunnioitusta toista ihmistä kohtaan. (Davis 2003, 42–43; Kaskela & Kekkonen 2006, 34–36.) Kasvatuskumppanuus perustuu vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan väliseen kunnioittamiseen. Se on toisen arvostamista ja hyväksymistä. Kasvatushenkilöstön on hyvä pitää mielessä, että vanhemmat antavat lapsensa täysin vieraille ihmisille hoitoon ja jakavat kasvatustuon heidän kanssaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.) Kasvatuskumppanuus perustuu vanhempien ja päivähoiton henkilökunnan väliseen kunnioittamiseen. Se on toisen arvostamista ja hyväksymistä.

3.1.5 Luottamus

Keskeisin kasvatuskumppanuuden tavoitteista on luoda luottamuksellinen ilmapiiri henkilökunnan ja vanhempien välille. Luottamuksen syntyyn tarvitaan aikaa, yhteisiä kokemuksia ja aitoa vuoropuhelua. Arvostavat ajatukset ja teot lasta ja hänen perhettänsä kohtaan lisäävät luottamusta ja kunnioitusta. Näin luottamussuhdetta on helpompi rakentaa päivähoidon henkilökuntaan, kun vanhempi kokee tulevansa kuulluksi ja kunnioitetuksi. Luottamus syntyy esimerkiksi siitä, kun vanhempi saa tarpeeksi tietoa lapsen päivän tapahtumista ja hänelle tulee tunne, että hänen lastansa hoidetaan hyvin. Kun vanhemmat osallistuvat kasvatussuunnitelman tekoon lisää se yhteisymmärryksen syntymistä päivähoidon henkilökunnan välille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37; Davis 2003, 40–43.)

4. KIINTYMYSSUHTEET JA VARHAINEN VUOROVAIKUTUS

Lapsi on kaksijakoinen, kun hän syntyy tähän maailmaan. Samaan aikaan sekä aktiivinen etsiessään läheltään ihmisiä, johon kiinnittyä mutta samalla täysin riippuvainen ympäristön tuesta ja sen armoilla. Lapsi tuntee, näkee, maistaa ja haistaa ja näiden aistien avulla hän jäsentää maailmaa. Kun lapsen antamiin viesteihin ja tarpeisiin vastataan, syntyy toiminnan ennustettavuus. Lapsi huomaa itkiessään, että vanhempi tulee luokse ja lohduttaa ja kun on nälkä vastaa lapsen kaikkiin tarpeisiin. Kun vanhemmalla on herkkyys tulkita viestejä ja vastata niihin, luo se lapselle tunteen, että ympäristö on luotettava ja vanhempi ymmärtää ja hyväksyy hänen tarpeensa ja tunteet. Kiintymyssuhde käynnistyy vähitellen. Vauva lähettää niin sanottuja sosiaalisia hymyjä läheisille hoitajilleen ja hän alkaa selvästi viihtyä tiettyjen ihmisten seurassa. Vanhempien tärkein tehtävä on perustarpeista huolehtiminen ja auttaa lasta tunnesäätelyssä. (Keltikangas-Järvinen 2004, 185–186; Sinkkonen 2001, 31–34; Broberg, Almqvist & Tjus 2005, 121–122.)

Emden (1989) mukaan keskeiset lapsen kehitystä ja edistävät tekijät ovat tunteet ja niiden merkitys varhaisessa vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutustehtäviä on seitsemän: kiintymys, turva, hoiva, tunne, oppiminen, leikki ja kontrolli. Vanhemman tehtävänä on sitoutua ja kiintyä vauvaansa ja mahdollistaa lapsen kiintyminen (Kaskela & Kekkonen 2006, 76–77).

Lapsen tarpeet	Aikuisen vastaus
Kiintymys: lapsen täytyy voida kiintyä vanhempansa	Kiinnittyminen: aikuisen täytyy olla kokonaan vauvansa käytettävissä
Haavoittuvuus: vauva ei jää eloon ilman hoivaavaa suojelua	Fyysinen ja psyykinen suojelu
Lapsen fysiologisten tarpeiden säätely	Järjestynyt rakenne: aikuinen tunnistaa lapsen tarpeet ja tyydyttää ne riittävän hyvin
Tunteiden säätely ja niiden jakaminen	Aikuinen ottaa vastaan lapsen tunteet ja nimeää ne
Oppiminen	Aikuinen opettaa ja ohjaa

Leikki	Leikki
Itsekontrolli: lapsen täytyy saada kokea, että hän kykenee kontrolloimaan itseään	Aikuinen luo järjestystä ja kontrollia

Kuvio 3. Emde (1989) ajatuksia mukailen Kaskela & Kekkonen 2006, 76).

Kiintymyssuhdeteorian (attachment theory) kehitti englantilainen psykoanalyytikko John Bowlby (1907–1990). Emotionaalisen siteen muodostumista vauvan ja hänen ensisijaisen hoitajansa välillä on teorian keskeinen aihe koska se tärkeää lapsen kokonaiskehitykselle ja myöhemmälle kehitykselle. (Keltikangas - Järvinen 2004, 184, Sinkkonen & Kalland 2001, 14–15.) Kiintymyssuhde syntyy lapsen ja aikuisen välisestä vuorovaikutuksesta. Kiintymys ja kiintyminen on pysyvä inhimillinen perustarve mutta se pienelle lapselle jopa hengissä säilymisen edellytys. Ensimmäisen vuoden aikana vauva kiinnittyy vain niihin ihmisiin, jotka ovat läsnä hänen elämässään. Kiintymys ja kiinnittyminen kuuluu ihmisen perustarpeisiin mutta pienelle lapselle se on edellytys selviytyä hengissä. Kiintymisessä tarvitaan osapuolten välistä rakkautta ja lämpöä. Lapsi oppii luottamaan aikuiseen, kun hänen tarpeensa huomioidaan ja kun niihin reagoidaan nopeasti. (Salo 2002, 44–46, Tamminen 2004, 74–75.)

5. KIINTYMYSSUHTEET PÄIVÄHOIDOSSA

Päivähoidon aloittaminen on usein pienelle lapselle stressaava kokemus. Pieni lapsi tarvitsee kiintopisteen, välittävän ja huolehtivan aikuisen, voidakseen luottavaisesti tutkia ympäristöä. Tämä kiintopiste päivähoitossa on omahoitaja, joka on lapsen kiintymyssuhdejärjestelmä. Se aktivoituu, kun uusi ja outo asia herättää lapsessa pelkoa ja turvattomuutta. (Munter 2001, 42–43.) Turvallisuuden tunteen saatuaan lapsi voi taas suunnata huomionsa ympäristönsä tutkimiseen. Kun lasta hoivaava aikuinen on sensitiivinen ja emotionaalisesti läsnä on lapsen helpompi pitää vanhemmat mielessään ja kokea turvallisuutta. (Pienille parasta –projekti 2007, 6–8.) Sinkkonen (2001, 132) mielestä olisi hyvä valmistella lasta hyvin erokokemusta varten, keskustelemalla ja puhumalla siihen liittyvistä tunteista esimerkiksi ikävästä. Kun lapselle annetaan mahdollisuus surra rauhassa eroa vanhemmista auttaa se sopeutumaan päiväkotielämään. Tärkeää on myös, että vanhempi viestittää lapselle, että kaikki on hyvin, vaikka hän lähtee töihin. Vanhemmalla täytyy olla luottamus päivähoitopaikkaan ja lapsella turva päivähoitajan aikuisissa. Päivähoitossa onkin tärkeintä ihmisten väliset suhteet. Kun vuoropuhelu aikuisten välillä on avointa, on lapsen helpompi olla päivähoitossa. Lisäksi aikuisten välinen luottamussuhde vahvistaa ja rakentaa lapsen minäkuvaa sekä antaa voimia niin lapselle kuin aikuisille. (Sinkkonen 2001, 132, Munter 2006, 47–48.)

Lapsen oikeudet päivähoitossa:

Jokaiselle lapselle tulisi taata:

- *Omahoitaja, joka kannattelee lapsen kasvua, pystyy vastaanottamaan lapsen tunteita, käsittelemään ja nimeämään niitä: ”Onko sulla ikävä äitiä, tule mennään vilkuttamaan äidille ikkunasta” tai ”mennään katsomaan äidin ja isän kuvaan lokerolle.”*
- *Toiminnan rakenteet ja rajat, jolloin lapsi voi luottaa siihen, että aikuisilla on yhdenmukainen ja ennakoitava reagointi lapsen tekemisiin (selkeät säännöt, rytmi ja rutiinit) – Suoja liian suurelta vuorovaikutussuhteiden määrältä (esim. ryhmiin jako, puolet ulos ja toinen puoli sisätiloissa)*

Kuvio 4. Mikkola & Nivalainen (2009, 20) ajatuksia mukaillen

5.1 Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallinen kiintymyssuhde muodostuu, kun vanhempi vastaa vauvansa viesteihin johdonmukaisesti ja oikea-aikaisesti. Se muodostuu toimivasta vuorovaikutussuhteesta, jossa lapsen tarpeet huomioidaan ja hän oppii luottamaan, että vanhempi on tarvittaessa saatavilla. Kun lapsi tuntee olonsa turvalliseksi hänellä, on kyky ja halu tutkia ympäristöään. Toistuvat säännönmukaiset tavat ja rituaalit luovat turvallisuutta. Kiintymyssuhdemalleista turvallinen kiintymyssuhde on kaikkein yleisin. (Sinkkonen 2006, 29–31; Sinkkonen 2001, 42–45; Hautamäki 2003, 23.)

Päiväkodissa turvallisesti kiintyneellä lapsella on muita suurempi todennäköisyys muodostaa luottava suhde omahoitajaan. Hän kykenee myös turvautumaan hädän keskellä omahoitajaan. Ilman pysyvää aikuissuhdetta tai epäsäännöllistä hoivaa kasvanut lapsen voi olla mahdotonta kiinnittyä ja muodostaa kiintymyssuhdetta omahoitajaan. (Salo 2002, 46, Kanninen & Sigfrids 2012, 32.)

5.2 Välttelevä kiintymyssuhde

Välttelevästi kiintynyt lapsi oppii, että omia tunteita ei kannata osoittaa liian voimakkaasti koska äiti ei pysty emotionaalisesti vastaanottamaan niitä. Lapselle saattaa sisäistyä kokemus siitä, että pahan olon, surun, ikävän, kiukun ja mustasukkaisuuden tunteita ilmaiseminen johtaa hoivaajan vetäytymiseen tai jopa rankaisevaan käytökseen. Välttelevästi kiinnittynyt lapsi saattaa hillitä ja estää tunnekuohujaan ja suhtautua pidättyvästi fyysiseen läheisyyteen. Eroahdistus voi näkyä lapsessa esimerkiksi leikin ja tutkimisen vähentymisenä koska energiaa ei enää riitä ympäristön tutkimiseen. (Sinkkonen 2001, 42–45, Kanninen & Sigfrids 2012, 33.)

5.3 Ristiriitainen kiintymyssuhde

Jos lapsi kasvaa epäjohdonmukaisessa ilmapiirissä, lapsen sisäiset oletukset kiintymyksestä kehittyvät ristiriitaisiksi. Vanhempi vuoroin vastaa, vuoroin jättää huomioitta lapsen tunneilmaisun. Tämä johtaa siihen, että lapsen keskittyy tarkkailemaan vanhemman tunnetiloja löytääkseen sopivan tilanteen saada hoivaajalta huomioita. Lapsi oppii, ettei tunnesäätelyn luotettavuuteen voi luottaa. Ristiriitaisesti kiintynyt voi käyttäytyä pelokkaasti, olla pelokas tai välttelevä. Erotilanteet päiväkodissa saattavat olla raskaita niin lapselle kuin aikuiselle. Lapsella voi myös olla taipumusta hakea huomiota häiritsevällä käytöksellä. Lapsi ei vierasta ja hän saattaa hakeutua ventovieraan aikuisen syliin. Lapsi ei reagoi erotilanteissa, eikä ilahdu jälleennäkemisissä mutta lapsi saattaa pelätä yksin olemista. (Silven 2010, 77; Kanninen & Sigfrids 2012, 34.)

6. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

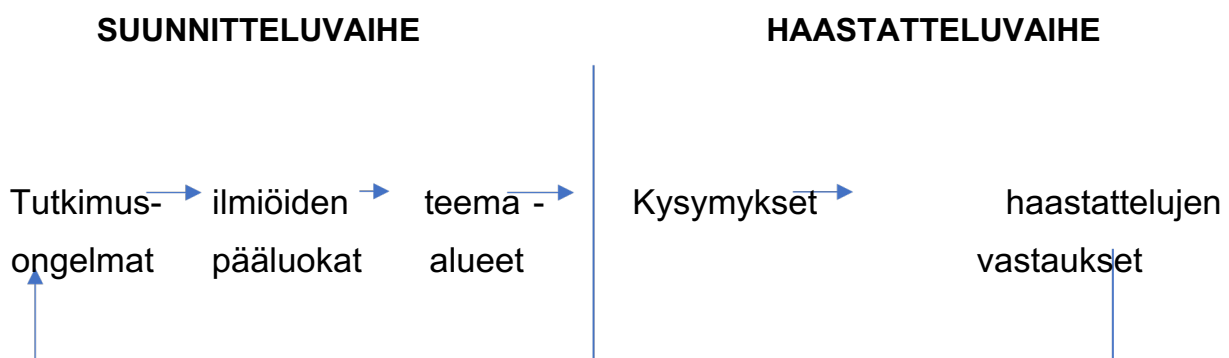
6.1 Laadullinen tutkimus

Tämä tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus etsiä keskimääräisiä yhteyksiä eikä tilastollisia säännönmukaisuuksia, vaan tarkoituksena on kuvata ilmiötä kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksen kohdejoukko on tarkoituksellisesti valittu ja aineistona voi siis olla vaikkapa vain yhden henkilön haastattelu.

Tutkimuksen suunnitelma voi muovautua sen edetessä ja se toteutetaan joustavasti. Laadullisessa tutkimuksessa kuvataan käytetyt aineiston keräämis- ja analyysimenetelmät mahdollisimman tarkasti. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 1997, 152–155.) Tuomi ja Sarajärvi (2009) muistuttavat, että ilman teoriapohjaa tutkimus ei ole pätevä eikä luotettava. Jokainen voi kuitenkin itse valita mitä teoriaa käyttää ja missä suhteessa. Teorian valintaan on hyvä käyttää aikaa ja harkintaa ja sen on tuettava tuloksia. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 18–19.) Tässä tutkimuksessa on käytetty aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, koska se sallii haastateltavien luontevan ja vapaan reagoinnin. Keskusteluomainen tietojenkeruumenetelmä saa tutkittavat suhtautumaan tutkimukseen myönteisesti, ja vapaamuotoiset keskustelut paljastavat asioita, joita tuskin saataisiin muilla keinoin selville. Teemahaastattelu on menetelmä, joka hyvin toteutettuna ottaa haastateltavat inhimillisesti huomioon. (Ojala & Uutela 1993, 18–19.)

6.2 Teemahaastattelu ja aineiston keruu

Peruskäsitteet ja tutkittavat ilmiöt hahmottuvat, kun perehtyy teoriaan ja tutkimustietoon. Haastattelun tarkoituksena on saada tietoa ja luoda ymmärrystä tutkittavan aiheen yleisistä piirteistä. Lisäksi halutaan saada vastauksia kyseisen tutkimusprojektin aihetta koskeviin tarkempiin kysymyksiin. Haastattelu on tutkijan ohjaama sosiaalinen ja vuorovaikutteinen keskustelu, johon vaikuttavat molemmat osapuolet. Luottamuksellisuus on haastattelutilanteissa tärkeää. Haastateltavan on pystyttävä luottamaan siihen, että hänen kertomansa jää luottamukselliseksi. Teemat edustavat teoreettisten pääkäsitteiden alakäsitteitä tai –luokkia. Teemahaastattelussa edetään siis sovittujen tiettyjen teemojen varassa, ei yksityiskohtaisissa kysymyksissä. Näin saadaan haastateltavien ääni kuuluviin, myös tulkinnat ja merkitykset tulevat esille. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.) Tässä haastattelussa teemoina olivat kasvatuskumppanuuden neljä periaatetta (ks. kuvio 5). Kysymykset tuottavat haastatteluaineiston, jotka kuvaavat eri näkökumista tutkittavaa ilmiötä. Haastattelujen vastaukset johtavat takaisin tutkimuksen lähtökohtaan ja antavat vastauksia asetettuun ongelmaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Kuvio 5. Tutkimuskokonaisuus Hirsjärvi & Hurmetta 2000, 67

6.3 Aineiston analyysi ja tulkinta

Tavoitteena aineiston analyysissä on tuoda selkeyttä aineistoon ja tuottaa samalla uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Laadullisen aineiston analyysissä on monia tapoja. Haastatteluaineisto puretaan eli litteroidaan, luokitellaan eli koodataan ja analysoidaan. Nauhalle kerätyn tutkimusaineisto täytyy muuttaa tekstimuotoon eli litteroida, jotta sitä voidaan analysoida. Haastatteluaineiston muuttaminen tekstimuotoon helpottaa, kun tutkimusaineisto käydään järjestelmällisesti läpi, luokitellaan ja ryhmitellään. Litteroinnista ei ole mitään yksiselitteistä ohjetta, tutkimusote ja -tehtävä määrittävät sen, kuinka tarkkaan litterointiin ryhdytään. Litterointi on haastateltavan suullisia vastauksia ja ne sisältävät erilaisia merkityksiä, joita tutkittavat antavat asioille. Siksi tutkija ei voi muokata tai muuttaa tutkittavansa puhetta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 141–142.) Luokittelu ja aineiston koodaaminen on välivaihe analyysin rakentamisessa. Koodimerkit ovat sisäänkirjoitettuja muistiinpanoja, joiden avulla jäsenetään aineistossa käsiteltäviä asioita. Koodinmerkit toimivat tekstin kuvailun apuvälineenä sekä aineiston jäsennyksen testajana ja niiden avulla voidaan tarkistaa tekstin eri kohtia. Teemoittelussa korostetaan jokaisesta teemasta kerrottuja asioita ja tarkastellaan aineistosta nousseita piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. (Eskola & Suoranta 1998, 156.)

Haastattelin kahdessa eri päiväkodissa Siilinjärvellä alle kolmevuotiaiden lasten ryhmissä työskenteleviä lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Teemahaastattelua pidin parhaana vaihtoehtona tutkimukselle koska halusin pitäytyä nimenomaa kasvatuskumppanuuteen ja omahoitajuuteen liittyvissä aiheissa. Haastattelut olen purkanut ensin niin, että kävin systemaattisesti läpi teema-alueet eri väreillä ja sen jälkeen koodasin ne edeten analyysivaiheeseen. Värikoodien avulla selkeytin teemat, jotka avasin litteroimalla tekstin ja taulukoimalla sen. Teemat olivat: dialogi (keltainen), luottamus (punainen), kunnioitus (vihreä) ja kuuleminen (vaaleanpunainen). Käydessäni läpi tuloksia huomasin, että osa aineistosta sopi useamman teeman alle, sillä teemat ovat

erittäin lähellä toisiaan. Sen jälkeen nostin pääteemat taulukkoon ja keräsin haastateltua aineistoa pääteemojen alle. (ks. taulukko 6). Esittelen tutkimustuloksia taulukon ja suorien lainausten avulla. Lainaukset ovat merkitty sitaatein ja ne ovat kursivoitu. Taulukon avulla pohdin teemojen alle kertyneitä asioita ja yhdistän niitä teoriaan.

Tutkimusaiheeni keskittyy alle 3-vuotiaiden lasten parissa työskentelevien päivähoidon henkilökunnan kokemuksiin omahoitajuudesta ja kasvatuskumppanuudesta arjen hyörynnässä. Haastattelun teemat ovat kasvatuskumppanuuden neljä periaatetta: dialogi eli tasavertainen vuoropuhelu, kuunteleminen, luottamus ja kunnioitus. Näiden periaatteiden tiimoilta nousi tutkimusongelmiksi kysymykset:

1. Miten kasvatuskumppanuuden neljä periaatetta näkyvät ja ilmenevät päivähoidon henkilökunnan arjessa?
2. Miten lapsi saatetaan päivähoitoon niin, että se olisi mahdollisimman pehmeä lapsen ja perheen kannalta?

Molempien tutkimuspäiväkotien alle kolmevuotiaiden lasten ryhmät ovat jaettu pienryhmiin omahoitajien mukaan, joka tekee tiivistä yhteistyötä vanhempien kanssa. Jokaisessa pienryhmässä on neljä tai viisi. Kun tiedetään, että uusi lapsi on aloittamassa ryhmässä, omahoitaja soittaa kotiin ja sopii aloituskeskustelun. Aloituskeskustelussa käydään läpi muun muassa päiväkodin toimintaan ja käytäntöön liittyviä asioista, tässä vaiheessa ei lapsi vielä ole mukana. Seuraavassa vaiheessa omahoitaja vierailee lapsen kotona, jos vanhempien sitä toivovat. Kotikäynti on kasvatuskumppanuuteen liittyvä käytäntö, jossa tutustutaan lapseen hänen omassa ympäristössään ja tutustuminen tapahtuu täysin lapsen ehdoilla.

Kotikäynnin jälkeen lapsi tulee vanhempien kanssa tutustumaan päiväkodin tiloihin ja toimintaan. Tutustumisvaiheen pituudesta päättävät vanhemmat. Kun lapsi on ollut hoidossa noin kaksi kuukautta, pidetään keskustelu, jossa käydään

läpi tavoitteita ja sovittuja asioita. Keskustelu liittyy pääasiallisesti siihen, miten lapsi on sopeutunut päivähoitoon, mitkä asiat eivät toimi tai toimivat eri tavalla kuin kotona. Tutustumisjakson jälkeen lapsen päiväkotielämään tulee mukaan myös muu henkilökunta. Omahoitaja pitää kuitenkin aina vasukeskustelut perheen kanssa ja tukee muiden aikuisten kanssa lasta ja perhettä kasvatustehtävässä.

Haastateltavista huomasi selvästi ketkä olivat käyneet kasvatuskumppanuus koulutuksen. He käyttivät haastattelutilanteessa useimmin kasvatuskumppanuudessa olevia termejä ja toivat sieltä saatua tietoa mielellään esille. Eräs koulutuksen saanut oli tosin sitä mieltä, että yhteistyötä on aina tehty vanhempien kanssa ja kasvatuskumppanuus oli vain uusi sana sille. Kotikäynti oli vain tullut uutena asiana kasvatuskumppanuuden myötä mukaan. Tosin hän oli kuitenkin sitä mieltä, että nyt haluttiin nostaa hyviä arvoja esille ja korostaa tasavertaista työskentelyä lapsen parhaaksi. Ne, jotka eivät vielä olleet kasvatuskumppanuuskoulutusta käyneet kokivat, että he hyötyisivät siitä monella tavalla. Sen kautta he saisivat muuan muassa uutta tietoa lapsesta ja keinoja tehdä parempaa yhteistyötä perheiden kanssa.

7. TUTKIMUSTULOKSET

<p>Tutustumis- ja aloituskeskustelut, kotikäynti</p> <p>Ei koskaan ylhäältä alaspäin vaan yhdessä pohtien</p> <p>Ei neuvota eikä olla aina oikeassa, vaan annetaan vanhempien kysyessä vinkkejä ja ideoita</p> <p>Vanhemmilla lupa osallistua, tieto ja toiveet vanhemmilta ovat oikeasti tärkeitä!</p> <p>Vanhempien kanssa melko samoilla linjoilla, mahdollisesti vanhemmuuttatukien.</p>	<p>Kuunnellaan ja käydään tosi tarkkaan läpi koko perheen ja lapsen rytmi, rutiinit</p> <p>Aloituskeskustelussa vanhemmat kertovat omia tuntemuksiaan päivähoitosta Kotikäynnissä tilaisuus kuulla mistä lapsi tykkää, mistä leluista ja myös nähdä ne</p> <p>Kun kuulemme toista, luomme suhteen toiseen ihmiseen</p> <p>Tuonti- ja hakutilanteet -> aina kuulostellaan onko kiireellinen tuonti. Hakutilanteissa enemmän aikaa</p>	<p>Annetaan vanhemmille vaihtoehto kotikäynnille</p> <p>Vanhemmat lapsen ensisijaisia kasvattajia ja asiantuntijoita, me tuemme heitä siinä</p> <p>Tutustumiseen käytetty aika perhekohtaista</p> <p>Perheillä erilaiset toiveet, rutiinit ja rytmi ->niiden räätälöiminen meidän toimintaan</p> <p>Työajoista joustetaan</p> <p>Perheiden moninaisuus ja</p>	<p>Yksi hoitaja, omahoitaja, johon ensimmäiseksi kiinnytään</p> <p>Selkeyttää omaa työtä</p> <p>Omahoitaja saatavilla mahdollisimman paljon-> kertoo päivästä mahdollisimman tarkasti. Omahoitajuus on turvallinen maaperä kohdata perhe</p> <p>Aito välittäminen lapsesta</p> <p>Kerrotaan ja näytetään kädestä pitäen, kysellään, ollaan lapsen lähellä</p> <p>Suhteen rakentaminen pitkä prosessi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) puhelinsoitto kotiin 2) aloituskeskustelu 3) kotikäynti 4) tutustuminen päiväkotiin 5) kasvatustutkimukset
--	---	--	---

<p>Puhalletaan yhteen hiileen</p> <p>Lapsi on se tärkein</p> <p>Avointa toimintaa, saa tulla käymään ja olemaan</p> <p>Ollaan tasavertaisia, eikä ylempänä missään</p> <p>Ollaan kiinnostuneita myös perheen asioista</p>	<p>Kuunnellaan vanhempien toiveita ja ajatuksia ja pyritään myös toteuttamaan niitä.</p> <p>Räätälöidyt toiveet ja joustamista</p>	<p>sen hyväksyminen ->lähestyään vanhempaa hänen ehdoillaan</p> <p>Annetaan vanhemmille aikaa tutustumiselle</p> <p>Lapselle kerrotaan ja näytetään kädestä pitäen, kysellään, ollaan lapsen lähellä.”</p> <p>rehellisyys ja avoimuus</p>	<p>Vanhemmat hyvin avoimia kaikkeen, jotta aloitus olisi mahdollisimman pehmeä</p> <p>Kerrotaan lapsesta rehellisesti ja avoimesti</p> <p>Räätälöidyt toiveet luovat luottamusta</p> <p>Aina kerrotaan jotain positiivista</p>
---	--	--	--

Taulukko 6.

7.1 Dialogi eli tasavertainen keskustelu

Aitoa vuoropuhelua syntyy sellaisessa kasvatusilmapiirissä, missä on tilaa kaikkien osapuolten tulla nähdyksi ja kuulluksi omine ajatuksineen. Dialogi on näin myös oman työnsä reflektointia (Kaskela & Kekkonen 2006, 38).

Haastatteluissa koettiin, että jo ensimmäinen puhelinkeskustelu, joka tehdään päiväkodilta lapsen vanhemmille, on tärkeä askel kohti kasvatuskumppanuutta. Siinä kuulostellaan puolin ja toisin lapseen liittyviä asioita. Kotikäynti koettiin

antoisaksi tavaksi tutustua lapseen ja perheeseen. Kasvatuskumppanuuden muodostumisen kannalta se oli hyvä käytäntö, perheitä päästiin lähemmäs ja heidän elinympäristönsä tuli tutummaksi.

Vastausten keskeisimmäksi kasvatuskumppanuuden rakentumisen kannalta nousi avoimuus. Haastateltavat kertoivat, että avoimessa kasvatuskumppanuudessa ollaan tasavertaisia ja yhdessä tekemässä työtä lapsen parhaaksi. Kun perheiden kanssa vallitsi avoimuus, koettiin, että silloin vaikeistakin asioista oli helpompi puhua. Tärkeänä pidettiin myös, että tutustumiselle annettiin tarpeeksi aikaa. Tutustumisen pituutta korostettiin perhekohtaisena mutta päivähoitoon tutustumisen myötä toivottiin, että vanhemmat olisivat mahdollisimman paljon lapsen mukana aloitusvaiheessa.

Aitoa vuoropuhelua syntyy sellaisessa kasvatusilmapiirissä, missä on tilaa kaikkien osapuolten tulla nähdyksi ja kuulluksi omine ajatuksineen. Dialogi on näin myös oman työnsä reflektointia (Kaskela & Kekkonen 2006, 38).

”Ei neuvota eikä olla aina oikeassa, vaan annetaan vanhempien kysyessä vinkkejä ja ideoita”.

”Puhalletaan yhteen hiileen”.

”Lapsi on se tärkein”.

”Lapselle kerrotaan ja näytetään kädestä pitäen, kysellään, ollaan lapsen lähellä.”

”Se miten minä ilmoitan vanhemmalle asioita, miten minä kuuntelen heidän ajatuksiaan, sen jälestä on hyvä jatkaa. Se on minun tapa”.

”Me ollaan asiakaspalvelussa, keskusteluissa käydään läpi millaisen paketin perhe haluaa ostaa. Me ei voida ihan kaikkia toiveita toteuttaa, ei voida 13 erilaista pakettia toteuttaa, ei riitä ihmiset. Me tehdään räätälöityjä paketteja, joustetaan tarpeen mukaan”.

“Kotikäynti on tilaisuus missä käydään läpi asioita mistä lapsi tykkää esimerkiksi leluista, nukkumisesta. Kaikki lapset nukkuu erilailla. Se miten se tapahtuu, toki haluaa niistä kuulla ja vaikka nähäkin miten kotona nukutaan. Minkälaisessa sängyssä, voidaan järjestää samanoloista tänne”

“Istun yleensä lattialla, lähellä lasta ja juttelen mukavia”

” ei koeta ollenkaan häiritsevänä, saa omasta lapsesta soittaa ja kysyä kuinka täällä menee”

“vanhemmilla tulee olla sellainen olo, että he ovat myös tervetulleita päivähoitoon”

“tutustumisvaihe olisi mahdollisimman pitkä, että vanhemmat olisi mukana useamman tunnin, useampana päivänä. Että osallistuvat tähän arkeen, vanhemmat näkisivät mitä täällä tapahtuu mihinkin aikaan”

“tutustumiset aina niin, että omahoitaja on mukana”

”Kasvatuskumppanuus on keino saavuttaa laatua päivähoitoon. Kun vanhempien ja työntekijöiden välillä on avoin kaksisuuntainen vuorovaikutus on helppo tehdä työtä lapsen hyväksi.”

“ vanhempien kans suht samoilla linjoilla, mahdollisesti vanhemmuutta tukien”

“ ollaan tasavertaisia, eikä ylempänä missään”.

7.2 Kuuleminen

Lasten haku- ja vientitilanteet nousivat keskeisiksi puhuttaessa kasvatuskumppanuuden toteuttamisesta päiväkodin arjessa. Tuontitilanteissa koettiin, että vanhemmilla on usein kiire ja koettiin, että olemalla läsnä helpotti lapsen jäämistä hoitoon ja vanhemman riisuessa lasta oli aikaa kuunnella esimerkiksi lapsen illasta, yöstä tai aamusta.

Työvuoroissa joustettiin lapsen aloittaessa päivähoidon koska pidettiin tärkeänä, että tuttu aikuinen oli vastassa lasta aamuisin. Hakutilanteet iltapäivisin olivat usein aamuun verrattuna kiireetöntä aikaa, jolloin vanhemmilla oli aikaa jäädä juttelemaan yksityiskohtaisemmin lapsen päivästä.

Haastateltavat pitivät kaikki tärkeänä sitä, että vanhempien pieniäkin toiveita kuunneltaisiin.

Omaa työtä pidettiin asiakaspalveluna, jossa vanhempien toiveita kunnioitettiin ja pyrittiin mahdollisimman hyvin toteutettaman. Omahoitajat ottavat esiin pyynnöt ja toiveet tiimipalavereissa, jotta muut työntekijät olisivat niistä tietoisia ja ottaisivat ne huomioon toiminnassa.

“ Kysellään kuulumisia, ollaan myös aidosti kiinnostuneita mitä vanhemmille kuuluu”

”Kasvatuskumppanuus on keino saavuttaa laatua päivähoidon. Kun vanhempien ja työntekijöiden välillä on avoin kaksisuuntainen vuorovaikutus on helppo tehdä työtä lapsen hyväksi”.

“Se miten minä ilmoitan vanhemmalle asioita, miten minä kuuntelen heidän ajatuksiaan, sen jälestä on hyvä jatkaa. Se on minun tapa”.

“ Vanhemmat pyytävät esimerkiksi, voisitteko laittaa aurinkolasit tai antaisitteko itse syödä”

“Ihan tavallisia asioita pyydetään, käyttäisittekö ahkerasti potalla, ollaan ottamassa vaippaa pois tai me ollaan kielletty tällöinen asia, voisitteko tekin kiinnittää siihen asiaan huomiota”

“Meidän työ on siinä mielessä helppoa, me tehdään niin kuin vanhemmat toivoo”.

”Me tehdään asiakaspalvelutyötä, me kunnioitetaan vanhempien toiveita”.

7.3 Kunnioitus

Ihmisen hyväksyminen ja arvostaminen on toisen ihmisen kunnioittamista ja se ilmenee sanoina ja tekoina. Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää, että perheille osoitetaan, että heidät hyväksytään omana itsenään ja heitä arvostetaan. Myönteinen suhde ja suhtautuminen on kunnioittamisen perusta (Kaskela & Kekkonen 2006, 34).

Aloituskeskustelussa käydään yhdessä perheen kanssa lapsen kasvuun, kehitykseen ja hoitoon liittyviä asioita. Siellä myös kuunnellaan vanhempien ajatuksia ja toiveita ja yritetään toteuttaa niitä mahdollisuuksien mukaan. Tärkeänä pidettiin myös, että tutustumiselle annetaan tarpeeksi aikaa. Tutustumisen pituus oli perhekohtaista, mutta mahdollisimman pitkää haastateltavat toivoivat koska näkivät sen lapsen kannalta hyväksi.

”Annetaan vanhemmille vaihtoehto kotikäynnille”.

”Vanhemmat lapsen ensisijaisia kasvattajia ja me tuemme heitä siinä”.

“Annetaan vanhemmille aikaa tutustumiselle”

“Me ollaan asiakaspalvelussa, keskusteluissa käydään läpi millaisen paketin perhe haluaa ostaa. Me ei voida ihan kaikkia toiveita toteuttaa, ei voida 13 erilaista pakettia toteuttaa, ei riitä ihmiset. Me tehdään räätälöityjä paketteja, joustetaan tarpeen mukaan”

“ Perheillä erilaiset toiveet, rutiinit ja rytmi ja räätälöidään meidän toimintaa sen mukaan. Jos lapsi on kymmenkuinen, hänet laitetaan pienille tirsoille, että hän jaksaa. Sitten laitetaan myöhemmin toisille unille myöhemmin.”

“Meidän työ on siinä mielessä helppoa, me tehdään niin kuin vanhemmat toivoo”.

7.4 Luottamus

Työntekijä tekee työtä omalla persoonallaan, toiset ovat hiljaisempia ja toiset juttelevat asiasta kuin asiasta. Työntekijä voi omana itsenään ja omalla tyyllillään rakentaa kumppanuutta lapsen ja perheen kanssa. Luottamuksen rakentaminen syntyy sitoutumisesta, hyväksynnästä ja tuen antamisesta (Mikkola & Nivalainen 2009, 21). Haastateltavat pitivät ensimmäistä puhelinsoittoa vanhemmille ensi askeleena kohti kasvatuskumppanuutta koska siinä luodaan jo pohja luottamukselle ja avoimelle yhteistyölle. Luottamus kasvaa ajan kanssa ja pienin teoin. Tärkeänä pidettiin, että vanhempien pieniäkin toiveita kuunneltaisiin. Koettiin myös, että on helpompaa, kun tunnetaan ”oman lapsen” perhe paremmin. Avoimessa kasvatuskumppanuudessa koettiin, että silloin vaikeistakin asioista oli helpompi puhua. Keskustelua oli omahoitajien persoonasta ja siitä, että kaikki tekevät työtään omalla tavallaan. Koettiin, että työ on sosiaalista ja vuorovaikutuksellista ja kasvatuskumppanuus oli käytäntöjen myötä turvallinen maaperä kohdata lapsi ja perhe.

“Ihan tavallisia asioita pyydetään, käyttäisittekö ahkerasti potalla, ollaan ottamassa vaippaa pois tai me ollaan kielletty tämmöinen asia, voisitteko tekin kiinnittää siihen asiaan huomiota”.

“Omahoitajuus luo turvallisen maaperän tutustumiselle ja kohdata lapsi ja perhe. Se luo mahdollisuuden niille, jotka vähän hiljaisempia eikä niin nopeita tutustumaan”.

“ Kysellään kuulumisia, ollaan myös aidosti kiinnostuneita mitä vanhemmille kuuluu”

“ Ei tarte tuntea kaikkia vanhempia ja se, että vanhemmalla olisi jokin asia mitä ei meinais sanoa ja mieltis kenelle puhuis, toivon mukaan se olisi juuri se omahoitaja”

”Päivittäisissä kohtaamisissa kumpikin osapuoli kertoo toiselle tärkeistä asioista. Etenkin pienten lasten kanssa on hirmuisen tärkeää, että kerrotaan kaikenlaisia asioita, kun lapsi ei itse pysty ilmaisemaan itseään sanallisesti”.

”Omahoitaja saatavilla mahdollisimman paljon ja kerrotaan päivästä mahdollisimman tarkasti”.

Haastateltavat kokivat, että omahoitajuus on helpottanut omaa työtä ja tuonut siihen selkeän työnjaon. Haastateltavien päiväkodissa on selkeä järjestys, miten lapsi saatetaan hoitoon. Omahoitajuustyömallissa on yksi ensisijainen aikuinen, joka tietää lapsen kasvusta ja kehityksestä enemmän kuin muut kasvattajat. Kaikki haastattelemani työntekijät olivat sitä mieltä, että aamut olivat vaikeita lapsen aloittaessa päivähoidon. Siksi henkilökunnan työajoista joustetaan niin, että omahoitaja on aamulla vastaanottamassa lasta.

“Tiimi antaa antaa tilaa keskittyä siihen yhteen, uuteen lapseen muutaman päivän tai viikon - riippuen lapsesta”.

”Lapselle kerrotaan ja näytetään kädestä pitäen, kysellään, ollaan lapsen lähellä.”

8. POHDINTA

Lähdin avaamaan tätä aihetta lapsen näkökulmasta käsin, millaiset ne lapsen ensimmäiset askeleet kohti päivähoitoa ovat ja miten herkkää pienen lapsen elämä oikeasti on. Tutkielmassani haluan korostaa nimenomaa päivähoitoon siirtyvän lapsen näkökulmasta asioita, joita aikuisten olisi tärkeää ymmärtää lapsen siirtyessään kotihoidosta päivähoitoon. Perheille päivähoiton aloitus on usein suuri elämänmuutos. Päiväkodeissa on panostettava siihen, että lapselle ja perheelle pyritäisiin järjestämään mahdollisimman turvallinen ja huomioonottava päivähoiton aloitus.

Kasvatuskumppanuus on tuonut enemmän tietoisuutta perheisen välisestä yhteistyöstä ja sen myötä tultu tasavertaiseksi kumppaneiksi vanhempien kanssa. Työntekijä edistää oman ammatillisuuden kautta lapsen hyvinvointia ja tasapainoista kehitystä yhdessä vanhempien. Jokainen lapsi on ainutkertainen, eikä yhtä ja ainuttakaan keinoa tai neuvoa ole, joka sopisi jokaiselle. Eräs haastattelemani lastentarhanopettaja sanoikin, että ehkä nyt halutaan tuoda sellaisia hyviä arvoja esille, jotka edesauttavat sekä lapsen, että perheen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja päivähoito on yksi tärkeä osa tätä kokonaisuutta.

Minusta on hienoa, että tänä päivänä kasvatuskumppanuuden neljää periaatetta tuodaan vanhemmille esille, ei ehkä sanoina mutta tekoina. Päiväkodit ihan selvästi joustavat ja kunnioittavat lapsiperheiden tarpeita. On ymmärretty vuorovaikutuksen merkitys. Myös hiljaisemmat pääsevät omalla persoonallaan tekemään omahoitajan työtään omaan tahtiin ja omalla tyylillään.

Kontekstuaalisesta mallista löytyy kiintopisteitä kasvatuskumppanuuteen. Kasvatuskumppanuus ei ole varsinaisesti toimintaympäristö, mutta välillisesti se vaikuttaa lapsen elämään. Vanhempien merkitys oman lapsensa asiantuntijoina korostuu tässä tutkimuksessa koska kyseessä on alle 3- vuotiaita lapsia, ja moni ei välttämättä vielä osaa ilmaista mielenkiinnon kohteitaan. Vanhemmilta saamat tiedot auttavat suunnittelemaan ja toteuttamaan lapsen kannalta yksilöllistä ja hänen tarpeensa huomioivaa toimintaa ja hoitoa.

Haastattelu oli tässä tutkimuksessa mielestäni paras vaihtoehto, koska se toi sisältöön vuorovaikutusta ja haastatteluissa työntekijät pääsivät kertomaan vapaammin ja laajemmin asioista. Jos kysely olisi ollut kirjallinen, olisi saattanut jotain oleellista jäädä pois. Haastattelurungon laatiminen sujui melko helposti kasvatuskumppanuuden neljän periaatteen mukaan. Kyselin päiväkodissa työskenteleviltä ystäviltäni neuvoja kysymysten tarkennuksista ja sainkin mielestäni oikeat kysymykset laadittua. Haastattelutilanteetkin menivät yllättävän hyvin ja rennosti, pystyin seuraamaan sekä haastattelua että haastattelurunkoa ja tekemään myös tarkentavia kysymyksiäkin.

Muutamasta haastattelusta jäi sellainen kuva, että päiväkodissa ”myydään” perheille yksilökohtaisesti räätälöityjä palveluja. Jäin miettimään, että tarkoittaako se sitä, että ne perheet, jotka uskaltavat vaatia ja pyytää asioita, saavat enemmän lapselleen kuin ne, jotka ovat vain kiitollisia siitä, että lapselle on järjestetty turvallinen päivähoito. Kaikilla pitäisi mielestäni olla tasavertainen oikeus saada lapselleen saman tasoista hoitoa.

Huomasin haastatteluissa myös, että moni työntekijä ajatteli lapsen tutustumisvaiheen keston päivähoidossa riippuvan pitkälti lapsen luonteesta ja olemuksesta. Jos lapsi ei vierasta ja on sosiaalinen ja menevä, katsottiin, ettei hän tarvitse aikuista niin paljon lähelleen kuin esimerkiksi lapsi, joka itkee ja takertuu hoitajaansa. Yksi hoitaja sanoikin, että ”Eräs tyttö oli erittäin sosiaalinen ja menevä ja lapselle kelpasi kaikki hoitajat, jopa naapuriryhmän aikuiset”. Vasukeskustelussa äiti oli kertonut, että lapsi on luonteeltaan sosiaalinen ja reipas ja joutunut kokemaan pienen elämänsä aikana paljon muuttoa ja eroja. Jotenkin jäi kuitenkin kaivamaan mieltä se pieni tyttö, jolle kelpasi jopa vierusryhmän aikuisten syli. Oliko lapsi oikeasti luonteeltaan sosiaalinen ja menevä vai onko kiintymyssuhteessa mennyt jotain pieleen. Oli kiintymyssuhde mikä tahansa, on varhaiskasvatuksessa rakennettava sellainen toimintaympäristö, jossa lapsi tuntee olevansa turvassa. Perusluottamus rakentuu nähdyksi ja kuulluksi tulemisen kokemusten kautta.

LÄHTEET:

Aaltonen J & Valli, R 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2007. Juva: WS Bookwell Oy, 25.

Broberg, A, Almqvist, K & Tjus 2005. T. Kliininen lapsipsykologia. Helsinki: Edita, 121–122.

Davis, H. 2003. Miten tukea sairaan tai vammaisen lapsen vanhempia? Sipoo: Suomensairaanhoitajaliitto ry, 40–45

Eskola, J & Suoranta J 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä:

Gummerus Kirjapaino Oy, 156.

Hirsjärvi, S, Remes, P & Sajavaara, P 1997. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä:

Gummerus Kirjapaino Oy. 152–155.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö 2000. Helsinki: Yliopistopaino. 47–48,67,141–142.

Munter, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoidon. Teoksessa A. Helenius, K. Karila, P. Mäntynen, P. Munter & H. Siren-Tiusanen (toim.), Pienet päivähoidossa.

Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 42–48.

Hujala, E, Puroila A-M, Parrila-Haapakoski S & Nivala V, 1998.

Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 8–12.

Hujala, E, Puroila A-M, Parrila S & Nivala, E 2007. Päivähoidostavarhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-Print, 22–27.

Kanninen, K – Sigrids, A 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: Bookwell Oy, 17, 32–34.

Kaskela, M – Kekkonen, M 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus, 12–20, 24–27, 32–40.

Kaskela, M & Kekkonen, M 2005. Kasvatuskumppanuus tuo kodin ja päivähoidon lähelle toisiaan. Lastentarha. (3), 16–18.

Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti – ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY, 183–186.

Mikkola, P & Nivalainen, K, 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-uvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieta, 20–25.

Ojala, Toini & Uutela, Antti 1993. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo: WSOY Grafiset laitokset, 18–19.

Pienille parasta – projekti 2007. ”Äiti mie meen Eijan luo”. Kohti oma aikuinen – käytäntöä. Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa. Lappeenrannan kaupunki/Kasvatus- ja opetustoimi/Varhaiskasvatus, 6–8.

Sinkkonen, J. - Kalland, M. (toim.) 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY, 14–15.

Mäkelä, J. 2002. Aivojen varhainen kehitys vuorovaikutussuhteissa.

Teoksessa Sinkkonen, J (toim.) 2006. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Vantaa: WSOY, 29–37.

- Salo, S. 2002. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana. Vanhemmuuden kiintymyssuoja. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) 2006. Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Vantaa: WSOY, 44–46).
- Sinkkonen, J. 2001. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY, 31–34, 42–45, 132.
- Silvén, M (toim.) 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Minerva kustannus Oy, 77.
- Tamminen, T 2004. Olipa kerran lapsuus. Juva: WSOY, 74–75.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 18–19.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus, 11, 31–32.

LIITE 1.

Hei!

Laitan viestiä vielä näin postitse ja samalla voitte täyttää. Lomakkeen, joka tulee mukana. Opiskelen siis kasvatustieteiden aineopintoja kesäyliopistossa. Tällä hetkellä teen seminaaritutkimusta työnimellä **KASVATUSKUMPPANUUS PÄIVÄHOIDON ARKITYÖSSÄ –alle 3-vuotiaiden lasten parissa työskentelevien henkilökunnan ajatuksia omahoitajuudesta ja kasvatuskumppanuudesta.**

Tutkimuksessani on tarkoitus selvittää päivähoidon henkilökunnan ajatuksia ja näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja omahoitajuudesta.

Miten kasvatuskumppanuus käytännön työssä heidän mielestään ilmenee, millaisina asioina se näyttäytyy esim. vanhempien kanssakäymisessä ja vuorovaikutuksessa yleensä.

Haastattelut ovat teemahaastatteluja, jotka nauhoitetaan MP3-soittimella myöhempää analysointia varten. Haastattelu kestää noin puoli tuntia, kysymykset ovat hyvin käytännöllisiä. Saamani haastattelumateriaalin kirjoitan tutkimusraporttiini siten, ettei siitä ole mahdollista tunnistaa haastateltavia, nimiä ei siis mainita missään.

Tarkoituksena olisi tehdä aiheesta myös gradu, joten tarvitsen teiltä myös luvan käyttää aineistoa siihen tarkoitukseen myöhemmin.

Teoriaosuuden olen tehnyt valmiiksi ja nyt odottelen kysymysteni hyväksymistä tutoriltani.

Soittelen uudelleen sopiakseni tarkan haastattelu ajankohdan.

Ystävällisin terveisin, Sari Aatela

LIITE 2.

TAUSTATIETOLOMAKE HAASTATELTAVILLE

Kasvatuskumppanuuskoulutus **Kyllä** _____

Ei _____

*syntymävuosi _____

*koulutus _____

*valmistumisvuosi _____

*työssäolovuodet yhteensä eri päiväkodeissa

_____

*kuinka kauan tästä ajasta tässä

päiväkodissa _____

*nykyisen työsuhteen laatu (vakinainen vai määräaikainen)

_____

Suostun, että haastattelumateriaalia saa käyttää myöhemmin pro gradutyössä

Kyllä _____

Ei _____

LIITE 3.

1. KUVAILE OMIN SANOIN MIKÄ ON SE YLEISIN KÄYTÄNTÖ, KUN LAPSI ALOITTAÄ RYHMÄSSÄNNE HOIDON?

- miten lapsi ns. saatetaan hoitoon?
- Mitä nostaisit tärkeimmiksi asioiksi lapsen ja perheen kannalta, että päivähoidon aloitus olisi mahdollisimman ”pehmeä” ja mukava?

2. KERRO MITEN SINÄ LUOT OMAHOITAJANA SUHTEEN LAPSEEN JA TÄMÄN PERHEESEEN?

- onko mielestäsi aloituskeskustelu hyvä paikka siihen tilanteeseen?
- Helpottaako omahoitajuus mielestäsi vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välistä yhteistyötä?
- Oletko joutunut omahoitajan tukemaan perhettä kasvatustehtävässä, miten?

3. MILLAISIA TIEDONKULKU VÄYLIÄ KÄYTÄTTE RYHMÄSSÄNNE?

- millaisissa tilanteissa vuorovaikutusta vanhempien kanssa tapahtuu?
- Onko mielestäsi tarpeeksi aikaa keskustelulle?

4. KERRO MILLÄ TAVOIN LASTEN VANHEMMAT PÄÄSEVÄT OSALLISUTMAAN/VAIKUTTAMAAN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ARKEEN JA TOIMINTAAN?

5. MITÄ TULEE MIELEEN SANASTA KASVATUSKUMPPANUUS?

